

ГЕОЛОГІЯ РОДОВИЩ КОРИСНИХ КОПАЛИН

УДК 32.001 (075.8)

О. Ткач, д-р політ. наук, проф.

E-mail: tio19@ukr.net

ORCID ID 0000-0003-3131-1533;

В. Цвих, д-р політ. наук, проф.

E-mail: volodymyrsvykh@gmail.com

ORCID ID 0000-0003-3106-7454;

М. Хилько, д-р філос. наук, проф.

E-mail: mykola.khylko@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-0295-5332;

О. Батрименко, д-р політ. наук, проф.

E-mail: batrymenko@bigmir.net

ORCID ID 0000-0003-0211-248X;

Д. Неліпа, д-р політ. наук, проф.

E-mail: nelipa_dv@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-5363-3990

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Філософський ф-т, вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна

НАФТОГАЗОВИЙ ФАКТОР У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

(Рекомендовано членами редакційної колегії д-ром геол. наук, проф. В.А. Михайловим і д-ром геол. наук, проф. С.А. Вижвою)

Аналізуються сучасний стан і перспективи розвитку нафтогазового комплексу та його роль у зовнішній політиці латиноамериканських держав; політика з використання нафтових і газових багатств як інструмент посилення впливу в регіоні, а також функціонування багатосторонніх угод з постачання нафти. Розглядаються можливості реалізації спільних енергетичних проектів у Латинській Америці. Наявність нафти і газу в регіоні завжди використовувалася як політичний інструмент, серед 20 латиноамериканських країн є нетто-імпортери нафти і газу. У першій серії глобальних енергетичних оглядів IOGP розглядає Центральну і Південну Америку як один з найбільших у світі регіонів з видобутку нафти і газу. За станом на 2018 р. у регіоні була п'ята частина світових запасів нафти за даними статистичного огляду. Аналіз зроблено на основі інформації, отриманої від Асоціації компаній сектору нафти, газу та біопалива в Латинській Америці й Карибському басейні. Глобалізація енергетичних відносин змінила енергетичну політику й умови забезпечення енергетичної безпеки країн Латинської Америки. Інші країни та регіони визначили використання американського досвіду як пріоритет внутрішньої та зовнішньої політики. Природний газ, "золотий вік" якого проголосило Міжнародне енергетичне агентство, є найефективнішим, забезпечує мінімальні емісії шкідливих речовин, можливість гнучко регулювати потужність електростанцій на природному газі стає оптимальним вибором в енергосистемах, які використовували значну кількість відновлюваних джерел енергії. Поєднання цих якостей робить природний газ ідеальним "проміжним" паливом на шляху до беземісійної енергетики в країнах, що розвиваються. Нафтовий і газовий комплекс є одним з вирішальних елементів, які впливають на міжнародні відносини. "Енергетична дипломатія", міжнародне енергетичне співробітництво стають провідним напрямом у зовнішній політиці розвинених країн. Значення енергетичного (насамперед нафтогазового) фактора зростає у світовій політиці й визначає геополітику провідних світових держав і регіональних інтеграційних об'єднань держав Латинської Америки. Економічний розвиток країн пов'язаний зі зростанням рівня споживання енергетичних ресурсів, насамперед нафти і газу, зі стабільністю їхніх поставок у регіоні.

Ключові слова: нафтогазовий комплекс, нафта, енергетична політика США, енергетичні проекти, політичний інструмент, експорт нафти, націоналізація нафтової промисловості.

Постановка проблеми. Нафтогазовий фактор відіграє важливу роль у зовнішній політиці країн Латинської Америки. Латиноамериканський ринок енергоносіїв є досить привабливим для транснаціональних енергетичних компаній завдяки наявності величезних обсягів дешевих енергетичних ресурсів, споживчого ринку зі зростаючим попитом на енергоносії.

Аналіз публікацій за темою досліджень. В українській історіографії немає спеціальних монографічних або дисертаційних досліджень, присвячених комплексному дослідженню ролі нафтогазового фактора в зовнішній політиці нафтовидобувних латиноамериканських країн на нинішньому етапі діяльності, спрямованій на формування регіональної енергетичної безпеки. Науковий аналіз ролі нафтогазового комплексу в зовнішній політиці латиноамериканських країн на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин має бути регулярним, усебічним і ґрунтуватися на широкій документальній базі. Ці проблеми аналізувалися у вітчизняних наукових працях М.Г. Земляного, Ю.О. Мазурця, С.М. Галаки, Г. Перепелиці. Крім того, істотну допомогу в процесі підготовки статті надали роботи, присвячені політичній та економічній загрозі суверенітету латиноамериканських держав з боку США. Це праці таких авторів, як Дж. Розенау, Е.-О. Чемпель, С. Вебер, К. Омае, С. Хоффман, Р. Кохен, Дж. Най, Л. Петтіфорд, Г. Віарда. Роль нафтогазового фактора в зовнішній політиці країн Латинської

Америки розглядалася в роботах українських дослідників лише фрагментарно. У зв'язку з цим існує необхідність узагальнити наявну суму знань з проблематики, зробити відповідні наукові висновки.

Метою дослідження є аналіз ролі нафтогазового фактора в зовнішній політиці країн-експортерів нафти Латинської Америки.

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Актуальність вивчення стану і перспективи розвитку нафтогазового фактора та його ролі в зовнішній політиці латиноамериканських держав, впливу нафтової проблеми на міжнародні відносини, на зовнішню політику низки країн Латинської Америки обумовлена декількома основними причинами. По-перше, у сукупному енергобалансі країн Південної Америки частка нафти вище, ніж у більшості інших регіонів світу, що визначає залежність їхніх економік від внутрішніх і зовнішніх джерел вуглеводної сировини. По-друге, у процесі зміцнення державного суверенітету країн Латинської Америки протягом практично всього ХХ ст. особлива увага приділялася запровадженню національного контролю нафтової промисловості з метою забезпечення енергетичної безпеки й економічної незалежності. По-третє, асиметрична міжрегіональна система, що складалася у Західній півкулі, висуває нафтовий фактор практично на перше місце у взаєминах між "центром" і "периферією" даної системи, між США і державами

Латинської Америки. Це пов'язано з тим, що США, будучи найбільшим споживачем енергоресурсів на планеті, у другій половині ХХ ст. перейшли до категорії найбільших імпортерів нафти, що призвело до їхньої залежності від зовнішніх постачань ресурсів.

Основні результати дослідження. Стабільність піddenноамериканського напряму енергетичної дипломатії є в Латинській Америці важливим моментом у період ескалації конфліктів на Близькому Сході, підвищення ризику зриву нафтових постачань. Прагнення до досягнення такої стабільності є визначальним моментом для відносин з латиноамериканськими країнами.

Нафтогазовий комплекс є одним з вирішальних елементів, що впливає на міжнародні відносини. Нафтогазовий комплекс загалом включає: підприємства за видобутку вуглеводнів, зберігання, розподіл та постачання споживачам, транспортування, у тому числі транзиту нафти та газу, а також нафтопереробну промисловість та інші обслуговуючі галузі. "Енергетична дипломатія" та міжнародне енергетичне співробітництво перетворюються на важливий напрям зовнішньої політики розвинутих країн. Значення енергетичного, насамперед нафтогазового фактора зростає у світовій політиці. Це викликано тим, що економічний розвиток пов'язаний з ростом споживання енергетичних ресурсів, нафти і газу, зі стабільністю їхніх постачань. Енергетичний фактор визначає геополітику провідних світових держав і регіональних інтеграційних об'єднань держав. Потреба в енергії, основні джерела якої належать до непоновлюваних, буде збільшуватися в найближчі два десятиліття на 2 % щорічно, тобто світовий попит із 9 млрд тонн умовного нафтового еквівалента у 2000 р. зросте до понад 13 млрд тонн у 2020 р. При цьому близько двох третин попиту покриватиметься за рахунок нафти і газу. Саме тому контроль над районами нафтовидобутку має першорядне значення для промислово розвинутих країн. Цей факт поряд зі світовими тенденціями зростання цін на нафту і газ стає одним з вирішальних при оцінці конкурентоздатності держави (McElwee et al., 2018).

Американські нафтові корпорації, які освоювали нафтові багатства країн регіону в першій третині ХХ ст., інтенсивно експлуатували їхні природні ресурси. Латинська Америка перетворюється на сировинний придаток розвинутих капіталістичних країн, насамперед США, ринок збуту промислової продукції.

Бразилія випереджає Венесуелу як найбільшого виробника нафти в регіоні. Видобуток нафти в Центральній і Південній Америці перебуває на високому рівні – понад 7 млн барелів щоденно. Останній показник становить 7,5 млн барелів на добу. На сьогодні у видобутку нафти в Центральній і Південній Америці домінують дві країни: Венесуела і Бразилія. Традиційно Венесуела була найбільшим виробником у Південній Америці. Запаси нафти (18 % від світових запасів) перевищують запаси Саудівської Аравії. Але політична й економічна нестабільність позначається на виробництві. У 2005 р. добовий видобуток у Венесуелі становив 3,3 млн барелів. До 2016 р. він знизився до 2,4 млн барелів на добу. Оскільки виробництво у Венесуелі скоротилося, обсяг виробництва в Бразилії значно виріс із 1985 р. У 2016 р. щоденний видобуток у Бразилії становить 2,6 млн барелів, це дало їй 35 % регіональної частки, уперше зробивши її найбільшим виробником у Південній Америці. Стратегія "підтримки" щодо заявок на розвідку родовищ у Бразилії викликала інтерес міжнародних нафтових компаній у комплексі з розробкою нових офшорних технологій. Попит на нафту в регіоні має тенденцію до зростання. Сьогодні найбільша частка попиту в Центральній і Південній Америці припадає саме на Бразилію. Відносна

нестабільність економіки Венесуели відбивається на зменшенні частки загального попиту. Попит у регіоні збільшився у чотири рази з 1970 р. за виробничим показником "The global oil and gas industry trade" IOGP (PI). Показник виробництва IOGP (PI) для нафти заснований на поділі добового видобутку в тисячах барелів (або для газу – мільярдів кубометрів щорічно) на попит. ІП визначає рівень самозабезпечення регіону (експортний потенціал). ІП вище 100 % демонструє можливість експорту; нижче 100 % свідчить про необхідність імпорту. Попит та пропозиція вперше поєдналися у 1980-х рр., коли виникла загроза для становища Центральної й Південної Америки як експортера нафти. Згодом нові інвестиції в розвідку і видобуток, в основному в Бразилії і Колумбії, у сполученні з відновленням видобутку у Венесуелі виправили цю ситуацію. Центральна і Південна Америка знову стали вагомим експортером, генеруючи значні доходи для країн-експортерів, одночасно задовольняючи зростаючий попит своїх країн (Orihuela, 2011).

Попит на газ у регіоні різко зріс на 79 % із 2000 р. Це пов'язано зі збільшенням місцевих постачань, інвестиціями в нові розробки. Регіональний попит на газ у Центральній і Південній Америці збільшився у 12 разів із 1970 р. Аргентина лідирує в регіоні із споживання газу, на який доводиться 29 % попиту. Бразилія і Венесуела використовують по 21 % газу регіону.

Пабло Феррагут – менеджер проекту ARPEL визначив, що майбутнє за газом у Центральній і Південній Америці. "Існує чимало можливостей для розробки природного газу в Латинській Америці і Карибському басейні, багатому природними ресурсами регіоні. Є привід для більшого оптимізму. Недавнє збільшення видобутку в Болівії, Бразилії, Колумбії, Перу, а також відновлення видобутку газу в Аргентині є обнадійливим, оскільки сланцева формація Vaca Muerta є однією з найбільших у світі. Інвестиції в 5 млрд дол у 2017 р. мають допомогти поліпшити інфраструктуру, знизити виробничі витрати. Венесуела може змінити ситуацію, особливо якщо країні вдасться розробити недостатньо вивчену морську платформу. Основними проблемами є конкурентоспроможність сектору в глобальному сценарії з надлишком газу і розвиток внутрішнього попиту для підвищення привабливості інвестицій у видобуток. Прогрес у створенні привабливіших податкових і фіскальних режимів продовжує викликати інтерес у більшості країн-виробників регіону. Проблеми, пов'язані з розробкою газу, аналогічні проблемам, пов'язаним з нафтою: дотримання антикорупційних ініціатив, трудові витрати і суперечки між місцевими і національними органами влади про доступ до землі" (How much oil..., 2016).

Боротьба проти хижацького пограбування нафтових багатств, природних ресурсів, за зміцнення національного суверенітету призводить до націоналізації власності іноземних корпорацій. Латиноамериканські країни вибирають стратегію імпортозамісного виробництва. Націоналізація нафтової промисловості й створення державних нафтових компаній була спрямована на зміцнення позицій держави в нафтовій галузі й зменшення впливу іноземних компаній. Однак це не призвело до істотного збільшення "самостійності" і незалежності країн щодо використання національних багатств. Це пов'язано з тим, що основним споживачем латиноамериканської нафти були і залишаються США, які захищають "сферу національних інтересів".

Список країн з видобутку нафти за даними ОПЕК за 2016 р. заснований на оцінках, опублікованих у щорічному Статистичному Бюлетені 2017 (Annual Statistical Bulletin, 2017) Організації країн-експортерів нафти.

№	Країна	Тис. бар/день
1	Венесуела	2510,0
2	Бразилія	2372,5
3	Мексика	2153,5
4	Еквадор	549,0
5	Аргентина	511,7
6	Перу	40,3

Список країн з видобутку нафти, заснований на оцінках, опублікованих у щорічному Статистичному огляді світової енергетики 2017 (*BP Statistical Review of World Energy, 2017*) британської нафтогазової компанії BP.

№	Країна	Млн тон/рік	%
1	Бразилія	136,7	3,1
2	Венесуела	124,1	2,8
3	Мексика	121,4	2,8
4	Колумбія	48,8	1,1
5	Еквадор	29,3	0,7
6	Аргентина	28,8	0,7
7	Перу	5,6	0,1

Найбільша частка у світовому видобутку нафти за 2014 р. за даними ОПЕК дісталася Венесуелі – 3,7 % та Мексиці – 3,3 %.

Для багатьох країн Латинської Америки було характерним домінуюче ставлення держави в ролі власника в нафтогазовому секторі: державні компанії є в Бразилії, Венесуелі, Мексиці, Аргентині. Донедавна ці компанії мали не лише статус державних, але й національних, що означало, що вони були тісно інтегровані до системи державного управління та державних фінансів. У Мексиці й Бразилії державний статус національних нафтових компаній був навіть закріплений у конституціях. У Бразилії, Мексиці й Венесуелі держава має держвласність у нафтогазовому секторі і бере участь у його фінансуванні. Однак із середини 90-х рр. рівень участі був істотно зменшений, держава стала брати участь у нафтовій галузі лише побічно. Латиноамериканський ринок енергоносіїв є досить привабливим для транснаціональних енергетичних компаній завдяки наявності величезних обсягів дешевих енергетичних ресурсів, великого споживчого ринку зі зростаючим попитом на енергоносії, через прийняті національними урядами програм із залучення іноземних інвестицій. Країни Латинської Америки в процесі глобалізації активно включаються до процесу міжнародного енергетичного співробітництва, форми якого постійно еволюціонують і ускладнюються, але не завжди відповідають інтересам самих держав-енергопостачальників.

Можливості використання нафти як інструменту у відносинах з іншими країнами в регіоні постійно зростають. За винятком Центральної Америки і Карибського басейну Латинська Америка є регіоном, багатим на енергію. Вона має 10 % світових запасів нафти порівняно із 2,5 % у Північній Америці (без Мексики), 9,3 % в Африці, 8 % у країнах Східної Європи, 4 % в Азії та 1,6 % у Західній Європі. З газом ситуація не є такою хорошою, оскільки регіон має лише 4 % світових доведених запасів, однак його частка в споживанні перебуває нижче цього рівня (*Global Energy Brief...*, 2017).

Попит та пропозиції нафти і газу в регіоні істотно розрізняються. Хоч Венесуела має найбільш багаті ресурси серед країн Латинської Америки, Мексика, Колумбія, Еквадор і Тринідад і Тобаго також є експортерами нафти, тоді як Аргентина, Болівія і Бразилія мають обсяги, які є достатніми для задоволення потреб власного внутрішнього ринку. Перу перебуває на шляху до самозабезпечення. До переліку чистих імпортерів нафти входять Парагвай та Уругвай у Південній Америці, а також усі країни Центральної Америки і Карибського басейну, за винятком Тринідаду і Тобаго та Белізу. Куба, Гватемала і Барбадос також видобувають нафту, але обсяги не покривають їхні внутрішні потреби.

Так, Еквадор володіє 0,4 % світових запасів сирої нафти. Нафта має величезне значення для економіки, забезпечуючи понад 30 % експорту. За винятком Венесуели немає іншої економіки в регіоні, де нафта становила б таку значну частину експортної бази. Правда, державна корпорація Petroecuador (найбільша нафтова компанія в країні) постійно зазнає критики за ефективність роботи, оскільки обсяги її виробництва протягом останніх десяти років скорочуються. Через низькі ціни Еквадор отримав збитки. Рентабельність видобутку "чорного золота" зникла. Країна продає барель нафти сорту Oriente по 30 дол, а його видобуток обходиться в 39 дол, визначив президент Рафаель Корреа. Як відзначає Bloomberg, Еквадор входить до складу невеликих членів нафтового картелю ОПЕК. Котирування нафти Oriente становило 36,67 дол за барель. Еталонна північноморська нафта Brent торгувалася на рівні 43,27 дол. Нафтові сорти інших членів ОПЕК так само, як і Oriente коштують дешевше ніж Brent. Наприклад, Саудівська Аравія продає марки Arab Medium і Arab Heavy по 37 дол і 39 дол. Іракська Basrah Heavy коштує лише 34 дол. Незважаючи на ситуацію 2017 р., Саудівська Аравія, що фактично є лідером ОПЕК, не відреагувала на пропозиції про екстерене засідання організації, які надійшли від Алжиру, Лівії та Венесуели. Чергова зустріч представників ОПЕК може змінити ситуацію. В Ірані заявили, що готові продавати нафту за будь-якою ціною, яка складеться на ринку. При цьому нафта марки WTI торгується на рівні 39,38 дол за барель, додавши в ціні 2,02 %. Подібно Венесуелі країна проводить досить агресивну політику стосовно іноземних інвестицій. Наслідком такої політики стали постійні судові розгляди з іноземними компаніями, що працюють у цій країні. Найгучніший скандал пов'язаний з рішенням уряду розірвати контракти з Occidental Petroleum, що добувала одну п'яту еквадорської нафти, була обвинувачена в незаконному продажі 40 % своїх акцій компанії Repsol-YPF. Водночас досить суперечливі пропозиції про реформи галузі містить, зокрема, пункт про те, щоб дозволити іноземним компаніям доступ до тендерних торгів для розробки родовищ із запасами понад 1 млрд барелів нафтового еквівалента (*Global Energy Brief...*, 2016).

Колумбія є нетто-експортером енергетичних ресурсів, на експорт ідуть значні обсяги нафти. Її запаси газу є достатніми для постачання західних регіонів Венесуели протягом семи років. Колумбія має величезні запаси високоякісного вугілля і багата гідроенергетичними ресурсами, що разом з газом дозволять їй бути важливим гравцем в енергетичному секторі, особливо в Центральній Америці й Мексиці. Разом із тим, колумбійська нафтова промисловість демонструє тривожні ознаки. Видобуток, що в 2000 р. становив 820 тис. барелів щоденно, різко скоротився до рівня 520 тис. барелів у період із 2004 по 2008 р. Виникали побоювання, що країна не зможе бути чистим експортером нафти приблизно з 2010 р. Це питання має велике значення, оскільки в період між 1996 і 2007 рр. на сиру нафту припадало 25,6 % від загального обсягу колумбійського експорту. У галузі забезпечення енергоресурсами Колумбія є незалежною країною. Вона є нетто-експортером нафти, газу, високоякісного вугілля і гідроенергетичних ресурсів. З огляду на різке падіння видобутку нафти і газу в останні роки Колумбія зосередила зусилля на стимулюванні свого енергетичного сектору шляхом скорочення податків і відрахувань до 50 % і реформи державної нафтогазової компанії Ecopetrol. Реформування Ecopetrol відбувалося в напрямку, схожому з перетвореннями Petrobras у Бразилії в 90-х рр. Колумбійський уряд передав функції регулювання галузі Національному агентству з вуглеводнів і оголосив приватизацію 20 % активів Ecopetrol. Мета трансформації – у стимулюванні інвестицій в розробку

нових родовищ, які ще не вивчені. Основними партнерами державної компанії в розвідці й освоєнні родовищ є Petrobras, British Gas і Occidental. З урахуванням нинішньої ситуації з газом у регіоні уряд Венесуели зацікавлений в співробітництві з Колумбією. Так, газопровід Transguajiro довжиною 330 км забезпечував Венесуелу постачанням газу до 2014 р. При цьому уряд Чавеса взяв на себе всі витрати. Розроблено ще один проект, відповідно до якого Венесуела зможе транспортувати сировину в порт Тихого океану для подальшого експорту до країн Південно-Східної Азії.

Мексика має один з найбільших резервів нафти серед країн Латинської Америки. На її частку припадає 1,4 % світових запасів, і вона використовує ресурс досить інтенсивно, здійснюючи 5 % світових постачань, тобто її частка в експорті вище, ніж у резервах. На Венесуелу, навпаки, припадає лише 3,9 % від світового виробництва, хоч вона володіє 6,8 % резервів. Оскільки рівень внутрішнього споживання в Мексиці досить високий, частка експорту сирої нафти в сумарному обсязі є невисокою: лише 9,5 % у період із 1996 по 2018 р. Аргентина і з деякими обмеженнями Болівія є самодостатніми у виробництві нафти. Починаючи з 2006 р. Бразилія також входить до цього переліку.

Аргентина володіє 0,3 % світових запасів сирої нафти і була нетто-експортером нафти. Із 1995 по 2008 р. аргентинський експорт сирої нафти становив 11,5 % в його загальному обсязі. Проте видобуток нафти в Аргентині не задовольняє зростаючий внутрішній попит, а це означає, що внесок нафти в торговельний баланс і далі буде скорочуватися. У середині 1990-х рр. Аргентина була визнана країною з великими можливостями для експорту газу. Згодом вона може виявитись у стані нетто-імпортера цієї сировини. Проте це відбудеться лише у випадку, якщо інвестиції в розвідку залишаться замороженими, оскільки країна має значні запаси газу.

У Болівії видобуток нафти у 2018 р. був еквівалентним її споживанню. Існуючий обсяг видобутку не дозволяє цілком покривати потреби, змушуючи імпортувати нафту в незначних обсягах. У період між 1996 і 2008 р. болівійський експорт нафти становив 3,9 % від його загального обсягу, а її закупівлі – 4,8 % усього імпорту. Одноразово, починаючи з 1998 р., збільшення видобутку газу зробило Болівію ключовим учасником регіонального ринку газу, якому призначено стати основним постачальником до Аргентини, на південь Бразилії та в Чилі, якщо в процес не втрутяться політичні фактори. Імпортерами нафти в Латинській Америці є Перу, Бразилія, Чилі, Парагвай та Уругвай, усі країни Центральної Америки і Карибського басейну за винятком Тринідаду і Тобаго та Бельізу. З приходом Ево Моралеса на посаду глави республіки в політиці Болівії визначилося два вектори: націоналізація нафтогазової галузі й перегляд експортних цін на газ. Прагнення до націоналізації нафти не є дивним, оскільки це було головним козирем Моралеса в передвиборчій боротьбі. Відображенням даної політики стали укази президента: про націоналізацію нафтових компаній у 180-денний період, про переукладання контрактів приватних компаній з державою, про забезпечення державного контролю і управління їхньою операційною діяльністю. Ці заходи супроводжувалися зміною часток у прибутках компаній, що працюють як спільні підприємства (82 % прибутку належить державі, 18 % – належить компаніям). Для компаній, що розробляють невеликі родовища, співвідношення визначено як 60 % на 40 %. Найбільше постраждали від цих дій іспанська Repsol-YPF і бразильська Petrobras. Заступник міністра вуглеводнів та енергетики Болівії В. Хоакін запропонував у 2018 р. нові ініціативи зі співробітництва в регіоні.

Бразилія володіє 0,9 % світових запасів сирої нафти. Вона задовольняє на дві третини потреби в природному газі за рахунок власного виробництва, інше імпортується з Болівії. Крім того, Бразилія володіє найбільшими в регіоні

запасами вугілля, майже вдвічі випереджаючи Колумбію. Бразилія також є світовим лідером у галузі виробництва етанолу. На неї разом зі США доводиться 70 % світових постачань палива. Уряд країни значно збільшив інвестиції в розвідку і видобуток, здійснювані компанією Petrobras. Це дозволило збільшити виробництво не лише нафти і газу, але також і етилового спирту, і вугілля, що є відображенням національної політики в галузі енергозабезпечення. Бразильський державний нафтогазовий гігант Petrobras повідомив про рекордний чистий збиток за підсумками четвертого кварталу 2018 р. в розмірі 36,9 млрд реалів (10,2 млрд дол) після списання вартості активів у зв'язку з різким зниженням цін на нафту. Загальна сума списань вартості активів та інвестицій становила 46,4 млрд реалів (12,8 млрд дол), в основному йдеться про сектор видобутку і розвідки. За підсумками року збиток Petrobras також став історичним – 34,8 млрд реалів (9,6 млрд дол). Бразильська компанія Petrobras виявилася у центрі корупційного скандалу в 2014 р., коли стало відомо, що функціонери підписували угоди й одержували за це комісійні в розмірі 3 % від суми контракту. Ці засоби надалі використовувалися для підкупу політиків і посадових осіб. За даними влади Бразилії, завищення цін і хабарів принесли авторам ідеї 3,8 млрд дол. У січні рада директорів Petrobras затвердила зміни в бізнес-плані на 2015–2019 рр., що припускає скорочення обсягу інвестицій на 24,5 % до 98,4 млрд дол (*Erfahrungen mit Ausschreibungen*, 2016).

Чилі має дефіцит енергії, оскільки виробляє 5 % від загального споживання нафти і покриває 20 % власних потреб у природному газі. У період між 1996 і 2008 р. експорт чилійських сирої нафти і газу становив 0,7 % у загальному обсязі експорту, а імпорт сирої нафти і похідних палив дорівнював 10,3 % від імпорту за той же період. Крім того, у період між 1997 і 2008 р. на Чилі припадало 25 % усього імпорту нафти в Південній Америці, що є величезним показником з огляду на розмір економіки країни.

Венесуела володіє 6,8 % від світових доведених запасів, тобто 80 млрд барелей, що ставить її на шосте місце у світі після Саудівської Аравії, РФ, Ірану, Іраку і Кувейту. Якщо додати запаси надродючої нафти, показник зростає до 270 млрд барелів, що відразу ставить Венесуелу на перше місце у світі з нафтових резервів. Однак виробництво важких сортів нафти є трудомістким, вимагає великих інвестицій протягом більш тривалих періодів часу, є менш вигідним, крім того, необхідні спеціальні НПЗ, оскільки суперважку венесуельську нафту не можна переробляти на НПЗ, призначених для переробки більш легких сортів. Хоч Венесуела і має величезні запаси, вона не має можливостей збільшити постачання сирої нафти. За експертними оцінками ЕКЛАК, ВВП Венесуели виріс на 17,9 % у 2007 р. Цей приріст фактично означає відновлення після різкого падіння в 2004–2006 рр. Дані за 2008 р. свідчать про зростання на 9,3 %. Однак збільшення ВВП відбувається не за рахунок зростання видобутку нафти, що за даними ОПЕК не досягло колишнього рівня через низький обсяг державних інвестицій у нафтовий сектор. Динаміка даного сектору буде залежати винятково від коливань світових цін, оскільки існують обмеження підвищення рівня виробництва.

Масштаби видобутку визначити важко з огляду на відсутність достовірних даних з PDVSA. Незважаючи на те, що державна компанія стверджує, що відновила рівень видобутку приблизно до 3,1 млн барелів у день, незалежні дослідження показують, що реальний показник становить 2,7 млн барелів. Венесуельська нафтова промисловість вимагає значних щорічних інвестицій, особливо в розробку нових родовищ, для того щоб, принаймні, зберегти свій нинішній рівень виробництва. PDVSA ще є далекою від досягнення мінімального рівня інвестицій. У період 2009–2012 р. вона планувала інвестувати

6,3 млрд дол за рахунок держави і ще 2,5 млрд дол приватних капіталовкладень. Незважаючи на офіційні дані, оцінки інвестиційної діяльності за 2008 р. свідчили, що реально було вкладено лише близько половини від заявленої цифри, тобто не більш 3,5 млрд дол. Можливість зростання приватних інвестицій також під сумнівом через невизначеність урядової політики стосовно іноземних інвестицій. З огляду на дану тенденцію можна припустити, що видобуток нафти у Венесуелі буде продовжувати падати або, у кращому випадку, не буде збільшуватися.

Рівень інвестицій PDVSA не можна порівнювати з державними нафтовими компаніями в інших країнах регіону. Наприклад, у 2007 р. Pemex (Мексика) інвестувала у два рази більше, ніж її венесуельська колега, а Petrobras (Бразилія) – на 150 % більше. У заявах представників бразильської державної нафтової компанії визначалося про плани інвестувати додатково 12 млрд дол. у період 2009–2012 рр., що в три рази перевищує дійсний рівень інвестицій PDVSA. Венесуела має найбільші запаси природного газу в Латинській Америці, однак вона не була зацікавленою в їхній розробці. Незважаючи на те, що запаси оцінюються в 4,2 трлн м³, було добуто не більше 40 млрд м³ газу. Крім того, значна частина газу, що вважається технічним, добувається разом із нафтою. Імовірно, що Венесуела стане ключовим експортером газу в Латинській Америці, однак на сьогодні її експортні обсяги є досить незначними. Про це свідчить її угода з Колумбією з будівництва газопроводу Transguajiro, що забезпечує прикордонні території країни. Венесуела розвиває газопровідну систему, що дозволить їй максимально усталити баланс усієї енергосистеми. У країні створено правову основу для видобутку газоподібних вуглеводнів (закон Ley de Hidrocarburos Gaseosos), і в 2000 р. була створена ENAGAS (національна газова корпорація). Венесуела видобуває легку, важку і надривну нафту. На ринку найбільш затребувані легкі сорти нафти, тоді як використання важких сортів є обмеженим. Крім того, транспортні витрати з перекачування важких сортів нафти є досить високими, що робить її часом нерентабельною. Тому позиції Венесуели вкрай уразливі, оскільки обмеженість ринків збуту змушує бути поступливішою у перемовинах зі США, особливо маючи рентабельність продажів. Нафтова політика Венесуели корегується у бік інвестицій у видобуток легших сортів нафти, що зводить її позиції на ринку стабільними. Актуальним стає і створення спільних підприємств з видобутку і переробки важких сортів нафти. У зв'язку з цим гостро стоїть питання про зміну законодавчої бази, зокрема з видобутку національних ресурсів нафтовими компаніями. У цій сфері існували проблеми юридичного характеру, що зазнавали критики з боку компанії регіону.

Головною проблемою регіону є дуже мала кількість розвіданих родовищ легкої нафти. Що стосується запасів важкої нафти, то вони є досить великими, однак на ринку нафти спостерігається зсув споживчого попиту на користь легших сортів. Цього вимагає необхідність змін енергетичної політики, зокрема Венесуели, на користь видобутку сортів легкої нафти і будівництва нових НПЗ, розрахованих на переробку такої нафти. Основним завданням Венесуели є диверсифікованість експортних поставок. Для вирішення складного питання необхідно інвестувати величезні гроші у видобуток і переробку. Венесуела не має можливостей самостійно винести таке фінансове навантаження і тому змушена шукати партнерів. Однак саме це і є досить проблематичним з огляду на політику держави, спрямовану на націоналізацію нафтогазової галузі. За цих умов PDVSA і венесуельський уряд намагаються створити спільні підприємства з державними нафтовими компаніями в країнах Південного

Конусу – Petrobras, ANCAP, Enarsa, ENAP з розвідки, видобутку і переробки на родовищах поясу Оріноко.

Дефіцит природного газу у двох найбільших країнах-імпортерів – Бразилії й Чилі становить 55 млн м³ щодобово. Для задоволення такого попиту необхідно інвестувати 23 млрд дол, що робить проект економічно недоцільним. Бразилія стверджує, що вона зможе цілком забезпечувати внутрішні потреби в газі, Аргентина здійснює програми використання ядерної енергії, що могло б значно скоротити її потреби в природному газі. Крім того, для задоволення внутрішніх потреб буде збільшений видобуток власних родовищ. Усе це призвело до того, що рішення про початок реалізації даного проекту заморожено доти, поки всі зацікавлені країни чітко не визначать контури власної енергетичної політики. Венесуела має найбільший рівень ризиків, оскільки економіка країни на 95 % залежить від природних ресурсів та їхнього продажу на експорт. Низькі ціни на нафту штовхають Венесуелу до дефолту, оскільки саме ця країна з усіх нафтовидобувних економік найменше підготовлена до падіння цін (Видання oilprice.com). Країна переживала складні часи навіть тоді, коли ціни на нафту були високими. Так, у Каракасі відбулися протести населення із застосуванням насильства, коли ціна перевищувала 100 дол за барель. Дослідники обвинувачували в поточних проблемах уряд Венесуели: "Недотепне управління країною не є новим явищем. Якщо ми перерахуємо ВВП на душу населення з урахуванням інфляції, то виявиться, що показник навіть на 2 % нижче, ніж це було в 1970 році". З різким падінням цін на нафту ситуація у Венесуелі ускладнилася. Відомі економісти Гарвардського університету Кармен Рейнхарт і Кеннет Рогов заявили, що Венесуелу очікує дефолт через падіння цін на нафту, коли ціна бареля нафти знизилася ще на 25 %. У 2018 р. Президент Ніколас Мадуро домовився з президентом Уругваю про створення "стратегічного союзу в нафтовій галузі" (*Political Database of the Americas, n.d.*).

Президентами Болівії, Уругваю, Парагваю і Венесуели розглядалося питання про будівництво газопроводу довжиною 6 тис. км, який почнеться у Тарихі (Болівія), пройде через Пуерто-Касадо (Парагвай) і закінчиться в Монтевідео. Оголошена вартість у 500 млн дол уявлялася заниженою. Уругвай є повністю залежним від імпорту нафтопродуктів у 2018 р. Державна нафтогазова компанія Венесуели (DVSA) та уругвайська державна нафтова компанія (ANCAP) оголосили про створення спільного підприємства з видобутку важкої й надривної нафти в поясі Оріноко, що забезпечило постачання до Уругваю на найближчі 25 років. Це означало б розширення і модернізацію НПЗ La Teja, що може переробляти такі сорти нафти. Венесуела запропонувала інвестувати в цей проект 200 млн дол. Унаслідок Уругвай одержує 67 % у майбутніх експортних контрактах, хоч і найдорожчий у світі бензин (1,36 дол). Міністр промисловості, енергетики та гірничорудної промисловості Уругваю Кароліна Коссе визначила необхідність реалізації проекту з будівництва регазифікованого терміналу в Уругваї. Після зустрічі з экс президентами країни Хуліо Марія Сенгуінетті, Луїсос Альберто Лакальє, Хорхе Батльє та Хосе Мусіка у 2016 р. президент Уругваю Табаре Васкес представив новий законопроект про розвідку вуглеводнів у парламенті.

Роль нафтогазового фактора в зовнішній політиці в регіоні базується на таких угодах:

- Угода Хосе. Принаймні чверть століття країни Центральної Америки і Карибського басейну в реалізації міжнародного співробітництва стикаються з труднощами, викликаними відсутністю нафти, коли ціни на вуглеводну сировину зростають, ситуація погіршується. У серпні 1980 р. у Хосе (Коста-Ріка) між урядами Венесуели і Мексики була підписана угода, відповідно до якої кожна країна зобов'язалася постачати 80 тис. барелів

сирої нафти і нафтопродуктів щоденно до 11 держав регіону (Беліз, Коста-Рику, Сальвадор, Гватемалу, Гондурас, Нікарагуа, Панаму, Гаїті, Домініканську Республіку, Барбадос і Ямаїку) за світовими цінами, але з наданням кредитних ліній, що покривають від 20 до 25 % від загальної вартості палива. Угода щорічно пролонгується.

- Критика Венесуелою Угоди Хосе призвела до створення додаткової, Каракаської угоди в жовтні 2000 р. між Венесуелою і десятима країнами регіону (за винятком Ямайки) і гарантує щоденні постачання 80 тис. барелів нафти за світовими цінами, але за рахунок кредитування під 2 % річних терміном до 17 років. Найбільша частина дістається Домініканській Республіці (20 000 барелів у добу), а найменша квота Барбадосу і Белізу (1600 і 600 барелів відповідно).

- Угода з Petros Caribe. У 2005 р. Венесуела здійснила крок до створення організації Petros Caribe, до якої увійшли країни Карибського басейну, які не беруть участі в угодах: Антигуа і Барбуда, Багами, Гондурас, Гренада, Гайана, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадіни, Суринам, а також Беліз, Ямайка і Домініканська Республіка, які були охоплені угодами. Паливо продається за субсидованими ринковими цінами. Учасники Petros Caribe одержують довгострокове фінансування, прив'язане до рівня світових цін, а саме: до 30 % за ціною понад 40 дол за барель; до 40 %, якщо витрати за барель 50 дол і до 50 %, якщо ціна перевищує 100 дол. Якщо ціни на сиру нафту залишаються нижче 40 дол, термін оплати і відсотки такі ж, як і в Каракаській угоді. Отримана за даною схемою нафта має бути використана лише на внутрішньому ринку і не може бути реекспортованою. Ця угода має дві риси: по-перше, створюється постійна організація зі штаб-квартирою в Каракасі, Рада міністрів і Виконавчий секретаріат. По-друге, засновується ALBA-карибський фонд для фінансування програм економічного і соціального розвитку з первісним внеском у розмірі 50 млн дол (Lessa and Sondergaard, 2019).

- Венесуельсько-кубинська угода є однією із секретних у міжнародній практиці. Політично ґрунтується на протидії політиці США, "антиімперіалістичній", "антиглобалізаційній" і "антинеоліберальній" риториці. Матеріальною основою цієї угоди є торгівля нафтою. Еріксон, Корралес, Фалькофф і Шифтер визначали особливості: Венесуела поставляє Кубі 90 тис. барелів у день за ціною із двох третин від ринкової вартості. Куба споживає 120 тис. барелів на добу, дві третини з яких вона виробляє. Таким чином, із 90 тис. барелів, що поставляються Венесуелою, 40 тис. використовуються для внутрішнього споживання, а 50 тис. реекспортується на світові ринки. Куба не лише одержує вигоду від використання субсидованої сировини для внутрішнього споживання, але також має можливість реекспорту. Така форма нагадує допомогу, надану СРСР у 70–80-ті рр., коли Радянський Союз субсидював постачання нафти на Кубу, що дозволяло Ф. Кастро продавати до 60 тис. барелів на добу на оптовому ринку. В обмін на "нафтову допомогу" Венесуела одержує від 30 до 50 тис. кубинських фахівців, особливо в галузі медицини, освіти і спорту, які допомагають урядові Венесуели виконати соціальні програми. Офіційно не підтверджено, що кубинці також робили консультаційні послуги з метою посилення військового потенціалу Венесуели. Масштаби цього обміну відображено в доповідях, наданих кубинським урядом, у яких визначається зростання рівня ВВП на 11,8 %.

Глобальний характер і політизація енергетичних проблем впливають на зовнішню політику країн, посилення ролі енергетичного фактора в міжнародній політиці. Тому інтерес являє собою аналіз ролі нафтогазового фактора на зовнішню політику країн-виробників і споживачів нафти. Латинська Америка є одним з основних

нафтоносних регіонів світу не лише щодо запасів, але й перспективних ресурсів.

Висновки. Визначено перспективи розвитку нафтогазового комплексу та його роль у зовнішній політиці латиноамериканських держав, політиці з використання нафтових і газових багатств як інструменту посилення впливу в регіоні, а також функціонування багатосторонніх угод з постачання нафти. Розглянуто можливості реалізації спільних енергетичних проєктів у Латинській Америці. Наявність нафти і газу в регіоні завжди використовувалася як політичний інструмент. У галузі енергоресурсів у Латинській Америці виділяються чотири країни: Венесуела – один із найбільших у світі експортерів нафти і впливовий член ОПЕК; Мексика, яка посідає 8-ме місце з видобутку нафти у світі; Аргентина – вивозить та імпортує нафту; Бразилія – прагне до самозабезпечення нафтою і до розв'язання проблеми енергопостачання у масштабі регіону.

Мексика і Венесуела є найбільшими нафтодобувачами й експортерами у світовому масштабі. Значна частина вуглеводнів постачається до США. Мексиканська нафта стала важливим аргументом для включення цієї країни до НАФТА. Венесуела використовує нафтовий фактор у процесі активізації й диверсифікації зовнішньополітичної діяльності держави.

Бразилія, Аргентина, Болівія, Еквадор, Перу і Колумбія є найбільшими регіональними добувачами сировини. Однак особливістю цих держав є те, що частина експортованої нафти не залишає межі латиноамериканського регіону і поставляється у найближчі держави. У цьому зв'язку важливо акцентувати увагу на проблемі регіональної енергетичної інтеграції з метою посилення ролі нафтогазового фактора в зовнішній політиці регіону.

Забезпечення стратегії діяльності на ринках вимагає аналізу наявних політичних ризиків. Для їхньої оцінки традиційно використовуються методики, розроблені американськими та європейськими консалтинговими фірмами. Процес подальшої глобалізації світового нафтового ринку ставить завдання вироблення інструментарію для оцінки політичних ризиків господарської діяльності конкретних суб'єктів галузей економіки, у тому числі й нафтогазовому комплексі.

Мігель Мойяно, директор з видобутку ARPEL, визначив, що "зміни в національній політиці більшості країн створюють справедливий податковий і фінансовий режими. Вони можуть залучити значні інвестиції від національних, регіональних і глобальних гравців у нафтогазовій промисловості. Основні галузі включають офшорну Бразилію і Гайану через Stabroek. Офшорний Суринам, який перебуває в стадії розвідки. Залишається потенціал у Венесуелі. Реалізація залежить від серйозних змін з боку уряду, щоб зробити країну привабливою для інвесторів. Завдання включають підтримку діалогу і співробітництва з урядами в межах стандартів антикорупційної відповідальності, матеріально-технічних витрат, проблем профспілок і неефективної координації між місцевими і національними органами влади щодо доступу до землі".

Список використаних джерел / References

- Annual Statistical Bulletin. (2017). Organization of the Petroleum Exporting Countries. Retrieved from https://www.opec.org/downloads/publications/ASB2017_13062017
- BP Statistical Review of World Energy. (2017). Retrieved from https://www.slideshare.net/BP_plc/bp-statistical-review-of-world-energy-2017-76902409
- Erfahrungen mit Ausschreibungen für Windenergie in Brasilien. (2016). Institute for Advanced Sustainability Studies (IASS). Retrieved from http://www.iass-potsdam.de/sites/default/files/files/2016-09_iass-wp_bayer_ausschreibungen-windenergie-brasilien.pdf
- Global Energy Brief – Demand. (2017). Retrieved from <https://www.iogp.org/bookstore/product/geb-global-oil-and-gas-demand/>
- Global Energy Brief – Well safety. (2016). Retrieved from <https://www.iogp.org/bookstore/product/global-energy-brief-well-safety/>

How much oil and gas will the world need? (2016). Retrieved from <https://www.iogg.org/bookstore/product/how-much-more-oil-and-gas-will-the-world-need/>

Lessa A.C., Sondergaard, N. (2019). Brazilian Foreign Policy. Retrieved from <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756223/obo-9780199756223-0266.xml>

McElwee, P.D., Fernandez-Llamazares, A., Thorpe, M.A., Whyte, K.P., Middleton, B.R., Reid K., Sy, W.C., Moldawer, A.M. (2018). Indigenous

ecologies. In Gibson, D. (Eds.) The Oxford Bibliography of Ecology. New York: Oxford University Press.

Orihuela, J. C. (2011). Environmental Policy and Politics in Latin America. Retrieved from <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756223/obo-9780199756223-0021.xml>. DOI: 10.1093/obo/9780199756223-0021

Political Database of the Americas. (n.d.). Georgetown University. Retrieved from <http://pdba.georgetown.edu/>

Надійшла до редколегії 07.05.19

O. Tkach, Dr. Sci. (Polit.), Prof.

E-mail: tio19@ukr.net

ORCID ID 0000-0003-3131-1533;

V. Tsvykh, Dr. Sci. (Polit.), Prof.

E-mail: volodymyrtsyvkh@gmail.com

ORCID ID 0000-0003-3106-7454

M. Khylo, Dr. Sci. (Philos.), Prof.

E-mail: mykola.khylo@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-0295-5332

O. Batrymenko, Dr. Sci. (Polit.), Prof.

E-mail: batrymenko@bigmir.net

ORCID ID 0000-0003-0211-248X

D. Nelipa, Dr. Sci. (Polit.), Prof.

E-mail: nelipa_dv@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-5363-3990

Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Faculty of Philosophy, 60, Volodymyrska Str., Kyiv, 01033, Ukraine

OIL AND GAS FACTOR IN THE FOREIGN POLICY OF LATIN AMERICA

Formulation of the problem. The authors analyze the current state and prospects for the development of the oil and gas complex and their role in the foreign policy of the Latin American states, policies of the use of oil and gas resources as a tool for enhancing influence in the region, as well as the functioning of multilateral oil supply agreements. The possibilities of realization of joint energy projects in Latin America are analyzed. The presence of oil and gas in the region has always been used as a political tool. The United States' reliance on Middle Eastern oil and the carbon emissions produced by the surging demand for fossil fuels in Asia tend to dominate discussions about the role of energy in U.S. foreign policy. But in recent years, the energy relationship between the United States and Latin America has perhaps become more important than other issues, as the largest share of the United States international trade and investment in the energy sector has occurred within the Western Hemisphere.

Purpose of the research is to study the role of the oil and gas complex in the foreign policy of Latin American countries. The oil and gas complex plays an important role in the foreign policy of Latin American countries. The Latin American energy market is quite attractive to transnational energy companies due to the huge volumes of cheap energy resources, the consumer market with growing energy demand. The energy markets of the Americas are deeply integrated. Despite the shale boom, which led to a sharp increase in U.S. oil production and a drop in imports, the United States still relies on Latin America for more than 30 percent of the oil it buys from abroad. The gas and gas complex part of the geological section is characterized by a similar lithological composition and the underlying rocks, containing oil and gas in industrial volumes.

Research methods: The following research methods were used to address the issues set in the article: general scientific methods – descriptive, hermeneutic-political, systemic, structural-functional, comparative, institutional-comparative; general logical methods – empirical, statistical, prognostic modeling and analysis; special methods of political science. The preference was given to the method of political-system analysis, by which the common and distinctive characteristics of the basic components of immigration policy strategies were identified, reflecting existing political, public, information and other challenges for international relations and global development.

The article of analysis. Latin America, a growing importer of U.S. natural gas and the largest market for U.S., makes refined petroleum products, such as gasoline. American oil companies and utilities are big investors in Argentina, Brazil, Mexico, and Venezuela, helping to develop the energy resources of all those countries. In Brazil, the United States direct investment in oil and gas extraction reached \$2.4 billion in 2015; in Mexico, the figure was \$420 million. Washington's financing and technical cooperation programs have further helped the development of new energy resources in the region. U.S. institutions and funds back up clean energy investments and provide regulatory and technical guidance to tap the region's shale fields.

Keywords: oil and gas factor, petroleum products, foreign policy, gasoline, World Energy policy, Latin America.

O. Ткач, д-р полит. наук, проф.

E-mail: tio19@ukr.net

ORCID ID 0000-0003-3131-1533;

B. Цвях, д-р полит. наук, проф.

E-mail: volodymyrtsyvkh@gmail.com

ORCID ID 0000-0003-3106-7454;

H. Хилько, д-р филос. наук, проф.

E-mail: mykola.khylo@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-0295-5332;

O. Батрименко, д-р полит. наук, проф.

E-mail: batrymenko@bigmir.net

ORCID ID 0000-0003-0211-248X;

D. Нелипа, д-р полит. наук, проф.

E-mail: nelipa_dv@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-5363-3990

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
Философский ф-т, ул. Владимирская, 60, г. Киев, 01033, Украина

НЕФТЕГАЗОВЫЙ ФАКТОР ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ СТРАН ЛАТИНСКОЙ АМЕРИКИ

Анализируется роль нефтяного и газового комплекса стран Латинской Америки в мировой энергетике со времени энергетических кризисов. Произошедшие изменения, порожденные глобализацией энергетических отношений, за неполное десятилетие опровергли все предыдущие прогнозы относительно дальнейшей роли энергетических ресурсов в международных отношениях и динамики взаимодействия традиционных экспортеров и импортеров сырья. Глобализация энергетических отношений изменила энергетическую политику и условия обеспечения энергетической безопасности стран Латинской Америки. Другие страны и регионы сделали повторение американского опыта одним из приоритетов своих внутренних и внешних политик. Природный газ, "золотой век" которого провозгласило Международное энергетическое агентство, является самым эффективным и в то же время обеспечивающим минимальные эмиссии вредных веществ и парниковых газов ископаемым топливом. Возможность гибко регулировать мощность электростанций на природном газе делает их оптимальным выбором в энергосистемах, использующих большое количество возобновляющих источников энергии, которым присуща переменная мощность. Сочетание этих качеств делает природный газ идеальным "промежуточным" топливом на пути к безэмиссионной энергетике в развитых и развивающихся странах. Нефтяной и газовый комплекс остается одним из решающих элементов, влияющих на международные отношения. "Энергетическая дипломатия", международное энергетическое сотрудничество превращаются в важное направление во внешней политике развитых стран. Значение энергетического (прежде всего нефтегазового) комплекса возрастает в мировой политике, определяет геополитику ведущих мировых держав и региональных интеграционных объединений государств Латинской Америки. Экономическое развитие связано с ростом потребления энергетических ресурсов, прежде всего нефти и газа, со стабильностью их поставок в регионе.

Ключевые слова: нефтегазовый комплекс, нефть, энергетическая политика, энергетические проекты, политический инструмент, экспорт нефти, национализация нефтегазовой промышленности.